

141 — Haerlems Schuyt-praetjen op't Redres vande West-Indische Compagnie. 4. 1649. 24 p. Ppbd.
Vgl. Asher Nr. 262. Behandelt die Angelegenheiten der W.-I. Compagnie mit Brasilien.

Haarlem's Boat-Talk on the Reformation of the West-India Co.

Asher 262

[illegible]

A E R L E M

Schuyt-praetjen/

O P't

R E D R E S

Vande

West-Indische Compagnie.

HAERLEMS SCHUYT-PRAETJEN

Gedruckt op't Jaer 1649.

VOORREDEN.

SEigneur *Keyser* komende uyt den Hage ende *Seigneur Coninck* van sijn Hof-stede buyten *Haerlem* gelegen, vinden malkanderen inde Haerlemsche Schuyt om na *Amsterdam* te varen, en vallen te samen in propoost aengaende *'tRedres vande West-Indische Compagnie*: *Sr. Coninck* sustineert dat het Lant sulcx schuldich is te doen; dat *Sr. Keyser* ter contrarie bewijst: daer na soeckt *Sr. Coninck* met vier redenen te bewijsen dat sy't behoorde te doen: dewelcke *Sr. Keyser* oock wederleydt: Te weten dat de Hooge Regeeringe des Lands *niet schuldich noch gehouden is daer over met Portugael te breken, ende haer vyantlijck aen te tasten noch oock de Compagnie met nieuwe groote force te assisteren*, daer nae vertoont *Sr. Keyser* dat het voorsz Redres voornamentlijck in ses poincten bestaet, en dat die te samen en ghelijckelijck in't werck gestelt moeten werden ende hoe, en datmen daer door deselve volkomentlijck kan en sal helpen. Het welcke vertoont wert, ten eynde om daer door alle goede verstanden op te wecken, hier op mede het hare by te brenghen, 'tsy dan hier tegen of mede stemmende, op dat de Hooghe Regeeringe des Lands, die op 'thooghste daer mede bekommert is, daer door ten vollen mach werden onderrecht wat sy heeft te doen ofte laten.

Haerlems

SCHUYT-PRAETJEN,

Op't

Redres vande West-Indische Compagnie.

Seigneur Keyser.

GOede morgen Sr. Coninck.

Seigneur Coninck.

Goede morgen mede Sr. Keyser.

Sr. Keyser. Hoe na komt v.l. van zijn Hof-stede?

Sr. Coninck. Dat is waer en wenschte daer te hebben moghen blyven; maer de Spaensche Brieven/ die morgen moeten beantwoort werden / roepen my t'huys/ maer overmorgen gaen ick weerdaer heen.

Sr. Keyser. Ick geve u geen ongelijck/met dit schoone weer en fray saysoen/zijnde het playsierighste van't heele Jaer/ dat de Karsen/ de Aerdbesien/ de Aelbessen/de Boonen en Peulen rijp zijn/en de Konijnen jonghe Hoenders en Duyven recht tijdich en goet t'eten / voornamentlijck met wel gesuyckerde Kruys-besien.

Sr. Coninck. Ick hoor u.l. weet oock wel wat wel smaeckt: maer ick heb dat goet soo veel op de Hoff-Stede gegeten/dat ick't moe ben/ ghelijck oock de gesuyckerde Room/de Schape stremmelis/de Vlaen/met al de Taerten.

Sr. Keyser. Wel Sr. Coninck. hoe praetje dus? dat is immers al Bruylofs kost.

Sr. Coninck. 't Mach wesen wat het wil/ick verklaerje met waerheyt dat my in Stadt de Westfaelsche Hammen / de Schape Schouwers / 't Osse en 't Kalfs Vleys en een goet stuck Specks beter smaeckt als al dat laffe eten.

Sr. Keyser. Dat is gheen wonder/ want u.l. hebt daer gheen exercitie/die den appetijt verweckt / als wel inde Stadt/ daer gaeje veel. Daerom wilje met lust op 't Landt wesen/ so moetje exercitie maken te hebben voor 'tlichaem dan moetje hier of daer gaen/of rijden/of wat arbeyden/of somtijds gaen vissē of op de Jacht gaen/of yet wat anders doen/nae't ghelegen komt/ en den tijdt mede brengt.

Sr. Coninck. Dat is gelooflijck/ en ick bevinde dat oock alsoo: maer segme waer kom jy van daen?

Sr. Keyser. Wt den Haeg.

Sr. Coninck. Wt den Haeg! wel wat nieuws brengje ons mee?

Sr. Keyser. Niet met allen.

Sr. Coninck. Hoe? niet met allen: zijn de Heeren Staten van Hollant niet vergaert op de saecke vande West-Indische Compagnie?

Sr. Keyser. 't Is waer dat ickje segh.

Coninck. Wel wat schorter ? of waer aen hapertet ? de West-Indische Compagnie moet nochtans geholpen werden.

Sr. Keyser, Wat wilje daer mee seggen Sr. Coninck ?

Sr. Coninck. Dat de Heeren Staten de Compagnie wederom moeten op de been helpen/of haer verballen staet redresseren.

Sr. Keyser. Weetje wel Sr. Coninck watje seght ?

Sr. Coninck, Ja : soud ick dat niet weten ? sieje mijn voor soo slecht aen ?

Sr. Keyser. Dat segh ick niet Sr. Coninck : maer segh my eens ter goeder trouwe wat souden die moeten doen om haer weder op de been te helpen ? of haer verballen Staet te redresseren ?

Sr. Coninck. Sy moeten Voor eerst den Coninck van Portugal daer toe houden dat die aen haer/haer verloozen plaetsen van Brasil mitsgaders Angola en St. Thome restitueert / ende haer gelede schade vergoet/ al souden sy daer over met Portugal breken ende in een openbare Oorloge treden.

Sr. Keyser. 't Is met weynich woorden veel ghesept laet ons met fatsoen wat breder daer van spreken. Segje dat de Heeren Staten schuldich zijn dat voor de Compagnie van West-Indien te weeg te brengen / of anders daer over met Portugal te breken ?

Sr. Coninck. Ja ick.

Sr. Keyser. Waerme bewijsje dat ? want / ick wil recht uyt bekennen ick en versta dat soo niet.

Sr. Coninck. En ick wel/en bewijs dat met haer Solemnele beloften aen de Compagnie gedaen in 't oprechten van deselve / of de Brieven van Octroy aen haer verleent.

Sr. Keyser. Wel Sr. Coninck die en brengdn dat niet mee / ja spreken niet een woort daer van : maer wel / datse de Compagnie, soo die in een openbaer Oorlogh komt te vervallen, (soo veel 'sLands gelegentheyt sulcx eenighsints soude toelaten) sullen geven tsestigh Schepen van Oorloghe ; elck van hondert en vijftigh Lasten, met vier goede wel bezeylde Iachten elck van veertigh Lasten, behoorlijck van alles voorsien, behoudens dat die voorts sullen werden gemant, ghevictualieert ende onderhouden tot koste vande Compagnie, en dat deselve gehouden sal sijn, daer by te voegen gelijcke tsestigh Schepen van Oorlogh met vier Iachten, mede gemonteert ende voorsien als vooren, om gelijckelijck tot defensie vande trafique en alle exploicten van Oorloghe gebruyckt te werden.

Sr. Coninck. Dats wel waer Sr. Keyser, maer u. l. vergeet datse daer by oock belooft hebben haer by alle Tractaten van Peys, Alliantien en entrecoursen, met de Nagebuyren, Princen, Rijck ende Landen te mainteneren.

Sr. Keyser. Wel Sr. Coninck wilje dat uyt de woorden halen/ soo benje seker vard verdoolt / want die belofte streckt sich niet verder dan dat de Heeren Staten haer voor sodanige geoctroicerde Compagnie / als haer Brieven van Octroy mede brengen by alle Potentaten / Rijcken en Landen/ daer mede sy sullen komen handelen/sullen mainteneren.

Sr. Coninck. Of sy't schuldigh zijn of niet / daer wil ick soo vast niet op staen : altijd sy behoorde dat te doen.

Sr. Keyser. Dats weer wat anders ghesepdt : en waer mede wilje dat bewijsen ? want ick verstae dat oock soo niet/immers niet als u. l.

Wel

Sr. Coninck. Wel Sr. Keyser dats licht te vatten : benje noch soo slecht datje dat niet en verstaet?

Sr. Keyser. Ja Sr. Coninck soo slecht ben ick / en wil gaerne dat van u.l. leeren. Ick bidje onderrecht my daer van.

Sr. Coninck. Wel dat wil ick gaerne doen. Ten eersten soo behoorden sy dat te doen / ten aensien van alle de goede en groote diensten die sy 'tLandt heeft gedaen, die onnoodich zijn u hier te verhalen / want die zijn u en alle man ghenoegh bekent.

Sr. Keyser. Ick hoor die vande Compagnie wonderlijck hier veel van roemen/ja gelijck of sy d'eenige oorsaeck was van alle onse victorien / van de Catalonische ende Portugaelsche Rebellijen/en d'opkomste vande Oost-Indische Compagnie/maer 'tis met segghen niet te doen. Men seght ghemeenelijck/ Pochen en Broeckschijten is geen kunst. Ende oock 'tis beter stijf gheblasen als de Mont verbrant. Ick wedje dat de Heeren Staten/ de Prins van Orangien/de Coninck van Vranckrijck en d'Oost-Indische Compagnie dat soo niet en bekennen/noch oock de Koninck van spagnien selfs niet/ noch oock de Koninck van Portugal noch oock eenich Neuterael Prins of Heer niet.

sr. Coninck. 't Is nochtans de waerheyt.

sr. Keyser. Maer niemant seyt het als ghylieden : en weetje wel dat eygen lof stinckt. En genomen dat waer soo / als nu neen / wilje dan daer uyt besluyten / dat de Heeren Staten daerom by den Coninck van Portugal te weeg behoorde te brengen / sulcx als u. l. segt ? en soodanich als u.l. voor geeft wel waer staet dat geschreven? heeft de Compagnie haer uytrustingen eygentlijck tot dienste van desen Staet/en die vande Oost-Indische Compagnie gedaen? ick meen wel neen : ist niet waer / datse daerinne alleen op haer eygen profijt gesien heeft? waerom spreecken sy Vrauckrijck en d'Oost-Indische Compagnie mede daer niet van aen soo wel als de Heeren Staten hebje die saken dienst gedaen alsje segt ? en voorts wat meenje hebben de Heeren Staten noch niet ghenouch gedaen ? seker na mijn opinie al te veel sr. Coninck daerom soo u.l. geen beter reden hebt als dese soo springje veel te kort.

sr. Coninck. 't Is goet te hooren dat u. l. een participant in Oosten sijt en niet in Westen.

sr. Keyser. En ick verklaerje dat ick onpartijdich ben en een vrient vande West-Indische Compagnie/maer oock voornamentlijck van 'tgemene beste. En segme / ick bid u / wat reden hebt ghy meer van datje segt dat de Heeren Staten de Compagnie van West-Indien soodanich behoorde te helpen ?

sr. Coninck. De Tweede reden die ick heb / is dese. Om dat de schade die de Participanten en particuliere Negotianten daer by alreede hebben gheleden en noch anders meer sulllen lijden sulcx opt hoochste vereyscht ; zijnde de Heeren Staten immers schuldich eu gehouden haer Onderdanen te beschutten en te beschermen / mitsgaders te maken dat sy van niemant gelèdeert en wierden/ en soo sulcx geschiet/dat haer eerlijck contentement en satisfactie wert gedaen.

Sr. Keyser. 't Is waer de Heeren Staten zijn wel schuldich haer Onderdanen te beschutten en te beschermen / maer daer uyt en volght niet/dat sy ter saecke van eenige particulieren/den gemeene Staet/die haer vertrout wert/ te kort sullen of mogen doen/ veel min periculiteren : Sy hebben oock alreede

 dien-

dien aengaende voor de West-Indische Compagnie meer als genoeg gedaen: Sy zijn in dat regart niet meer schuldigh als voor deselve by Brieven / of Afgesanten als andersints te intercederen/en op't hooghste / wanneer die geen satisfactie komen krijgen/haer maer alleen met de beloofde assistentie te assisteren/en voorts Brieven van Represalie te geven: waer op de Rebellige Portugesen oock siende/haer Rebellye alleen in't werck hebben ghestelt/als wanneer sy wel wisten dat de Compagnie van haer selven niet machtich en was / sulcx te beletten of te repareren / ende dat de Heeren Staten dat niet vermochten te doen. Ick vrage u.l. sr. Coninck of wel het thiende part vande teghenwoordige Participanten van eersten aen/in de Compagnie zijn ghweest? ick weet dat ghy neen sult bekennen: ick vraeg u. l. oock / of niet alle d'andere haer Actien daer in gekocht hebben/met die intentie om proffijt daer mede te doen/of op hope van proffijt? ick weet dat ghy ja sult segghen: noch vraegh ick u.l. of d'eerste inleggers mede die intentie niet en hebben gehadt/ ende of sy niet vijfen-tseventigh ten hondert uytdeelinge ghenoten hebben? ick weet ghy moet ja bekennen: wat reden hebben die nu haer over de Regieringe des Lands te beklagen? met wat fatsoen konnen sy dat doen: ick schaem my dat ick het hoor en ben verwondert over de patientie en liberaliteyt van dien / dan men seght gemeenelijck protesteren ende bedelen staet elck een vry, en stoute Luy versoecken alles en besitten het derden deel vande werelt. Ick vraghe u. l. sr. Coninck, had de Compagnie soo veel profijten ghedaen / datse haer Capitael ses of acht mael had vergroot/ of meer / offe niet mede de Compagnie van Oost-Indien geslacht en sulcx alleen voor haer Participanten gehouden soude hebben? sonder yets daer van aen 't Land of de gemeene staet uyt te keeren/ selfs niet 'tgene sy tot extraordinaire subsidien had genoten? ick meen wel ja: ende waerom soude dan de Regeeringe/ nu 'thaer qualijck gaet en misluckt is/ haer met de algemeene middelen bystaen? diemen noodich van doen heeft tot betalinghe vande ghemeene lasten. Wat my aengaet ick kan dat niet vinden. Hebben sy meer voordeels als alle andere particulieren? wanneer die nu eenighe schaden komen te lijden/is de Regeeringe des Lands schuldigh of gehouden of behoorde die haer schade te vergoeden? of te repareren? of sulcks te doen doen? ick meen wel neen/moeten niet alle particulieren haer eygen perijckel loopen van 'tgene sy doen of laten? dit moeten niet alleen de Participanten maer oock de Negotianten op Brasil bedencken / want die hebben immers op haer perijckel en op hoop van profijt te doen/haer Goederen en Koopmanschappe derwaers gesonden/gelijck sy veel andere goederen na andere Landen en plaetsen meer senden: ist haer daer nu qualijck geluckt / datse door de Rebellije der Paepsche Portugeesen in groote schade zijn gevallen/wie hebben sy dat als haer selven te wijten? lijden sy niet dagelijcx op andere plaetsen mede groote schade? 'tsy dan by de Zee/ of by haer Factoors of door bancqueroeten? even alleens moeten sy haer schade/in Brasil geleden mede opnemen en duydē/ en heeft de Staet van 't Landt haer even soo weynich dat aen te trecken / als de schade die selve Negotianten in Vranckrijck, spagnien, Engeland, Italien en andere Landen lijden. Ende wat die Persoonen hier te Lande aengaen / die de Compagnie eenige Penningen op deposito of Intrest gegeven hebben / met wat schijn van redenen konnen die dat oock sustineren? Ick vraghe u. l. sr. Coninck of die

Luy=

Luyden haer Penningen aen de Compagnie niet op Intrest gegeven hebben/ ghelijck sy meer Penningen aen anderen gheven ? meenende en vertrouwende dat die daer wel stonden / en datse daer van haer Intrest ter behoorlijcke tijdt/ ende haer Capitael alst haer belief de/ wederom soude bekomen / ja niet eens daer aen twijffelende. Is haer dat nu misluckt/dat is geen wonder: men hoort en siet immers dat sy by andere/die sy mede haer gelden geven / door Banqueroeten schade lijden: Daerom ist groot mis verstant ter saecke van dese Particulieren te willen sustineren/dat de Regeeringe des Lands sulcx behoorde te redresseren/en dat tot groote prejuditie van 'tgemeyn/of met de middelen van 'tgemeyn. En mitsdien soo besluyt ick uyt alle 'tselve / dat u Argument niet en sluyt/en bidde u andere redenen te segghen/ om van ghelijcke die t'examineren.

Sr. Coninck. Mijn derde Reden is/om dat de eer en reputatie van desen staet dat op't alderhooghste vereyscht, ghelijck ghy dat selfs wel weet, ja veel beter als ick u dat soude konnen seggen.

Sr. Keyser. Met dit vergift soecktmen het heele Lant te vergeven / ende voornamentlijck alle die vande Regeringe zijn : dese valsche perle soudemen gaerne elck een voor een orientael inde handt steken : maer het bedrogh ende valscheyt sult ghy sooje een oprecht Lief hebber van onsen Staet en de welvaert van dien zijn wilt / lichtelijck ghewaer worden / als ghy maer considereert wie en wat Persoonen dit voor geven / namentlijck de Bewinthebbers vande West-Indische Compagnie / derselver participanten of geinteresseerden / dieder met sulcke menichte zijn / datter niet een Collegie by na in 't Lant is noch eenich geselschap by een komt of daer in zitten of zijn eenige van dien: dese luyden dan/ siende alleen op haer particulier / trachten by alle middelen den Staet van 't Lant wijs te maken/dat haer eer en reputatie daer is aengelegen/datmen Portugal daer toe hout/ als voorsz/ maer ick wil verhopen / dat Godt de Regeringe voor dit valsch voor geven genadelijck sal bewaren. Ick wil haer waerschouwende versekeren / dat sy haer eer en reputatie daer by grootelijcx sullen te kort doen/ soo sy haer de saecke vande Compagnie soo hoogh aentrecken/ of met soodanige macht haer op 'tnieu assisteren om offencijf daer me te gaen tegen de Rebellen in Brasil, of Portugal: 'twaer te wenschen dat sulcx oock noyt en was geschiet / soo en warender soo veel brave Officieren en Soldaten niet soo jammerlijck om den hals gekomen/ soo veel vergeefsche moeyten en onkosten niet gedaen en soo schoonen tijt onnuttelijck niet door gebracht dan dat is niemant te wyten als de Zeeuwen : maer nu siense watse met haer Zeeus verstant bedreven hebben : 'tis met gewelt van Wapenen niet altijt uyt te rechten/die moetmen maer gebruycken in tijt van noot/ als alle handelinge te vergeefs of buyten hoop is : dat den Staet van 't Lant by Brieven of besendingen aen de Coninck van Portugal, haer best doen / om alle de mis verstanden tusschen beyder sijts Ingesetenen 'tappayseren/dat kan gaen : even gelijck sy voor desen gedaen hebben tot dienst vande Oost-Indische Compagnie / over de differenten en feytelijcke Acten van d'Engelsche en deselve in Oost-Indien daerse immers Jaren en dagen mede zijn gemoeyt ja self in Engelant zijn geweest: ick vrage dese stokebranden, of doen niet best was die questien binnens Kamers te slechten ? want wat sou daer anders uyt

ontstaen

ontstaen hebben/als int eynde een openbare Oorloge met Engelant. Ick vrage dese Opstokers, waerom datmen voor desen met Vranckrijck, Engelant en sweden soo niet en heeft geprocedeert gelijck sy nu willen datmen in Brasil sal doen of tegen Portugal? namentlijck datmen de pariticuliere Negotianten van desen Staet/ trafiquerende op de straet en door de sont niet geassisteert en heeft met groot getal Oorlog Schepen/ die haer feytelijcke stelden tegen d'Oorloch-Schepen vande voorseyde Coningen? als wanneer derselver Schepen die met meenichte namen en confisqueerden: heeftmen doen dat niet willen doen/ daer nochtans die Negotien en Vaerten van ongeluck meerder extime zijn als de Brasilsche waerom soudement nu doen? maer neen die particuliere intrest van eenighe en konde noch en vermochte soo hooch by de Staet van 't Lant niet op genomen werden: en soo en behoorde het nu oock niet te gheschieden. De gemeene middelen en mogen niet anders als tegens de gemeene Vyandt geemployeert werden: De Francen hebben immers noch dese laeste Jaren onse Schepen na Italien varende met meenichte genomen / wat doen de Heeren Staten daer anders toe? als datse de geintresseerde Brieven van voorschrijvinge geven/ende ten hoochste die maer vertroosten met Brieven van represalien te beloven/ in cas soo sy geen restitutie en bekomen/ ende wat komter van 'teen en 'tander? niet met alleen of altijt seer weynich: hoort ondertusschen die geintresseerde spreken / ghy sult niet anders als diergelijcke ophitsinghe hooren / maer wijsselijck doet de Regeringe datse daer weynich acht op slaet. Men heeftet nu drie Jaren achter een versocht / ende soodanighe macht van Schepen en Volck tot haer assistentie na Brasil gesonden/ als dese Kryters selfs eyschte telkens den Staet versekerende van dat die suffisant was om alles te redresseren: maer nu vinden sy haer wel lelijck bedrogen / en mochten wenschen dat sulcx noyt begonnen was: doch soo moetmen varen alsmen geen raet wil nemen: den hagel slaet oock gemenelijck daer na / alsmen de wech van reconciliatie verachten terstont na de Wapenen loopt. Ick vrees ick vrees/ dat soo wy van dese Twistmakers ons laten verleyen / dat wy varen sullen met onse Rebellen van Brasil als den Coning van Spagnien met ons gevaren zijn: die wiert van diergelijcke Oorlogs gecken oock altijt tegens ons opgestoockt/ en wijsgemaeckt / datse 'tleet dat haer aengedaen was/ mosten wreecken: dat haer eer en reputatie op 'thoochste daer was aengelegen/ sulcx dat alle voorslagen van reconsciliatie aen een sy wierden gheset en alser al somwijlen / hoe wel seer selden / onderhandelinge was/ soo wierter vande zijde vande Coninck heel vreemde en absurde eyschen gedaen/ al tot conservatie van zijn eer en reputatie die soomen voor gaf gheledeert was / en anders niet konde ghenesen werden. Maer wat hebben sy uytgerecht? niet anders als onnuttelijck haer schoone tijt verquist in de welcke sy wat anders van meerder profijt hadden konnen uytrechten / ick late staen soo veel hondert duysent menschen / en honderden van Millioenen / en dat al om haer eer en reputatie te mainteneren: haddet voor haer niet veel beter geweest / datse over vijftich Jaren alsulcke Ophitsers en quade Raetsluyden van haer gejaecht of geen gehoor gegeven / ende onse eerlijcke presentatien aengenomen hadden? souden sy daer mede oock soo veel afronten niet voorgekomen hebben alser dagen in 't Jaer zijn? en soo veel spot en schim geweert alser Waterdroppelen zijn in Zee? diese in aldien tijt oock geleden

leden hebben. Beniet nu hoe wijs datse sedert geworden zijn met haer schade en schande/en laet ons daer by leeren alsulcke Klippen oock te schouwen: Hy spiegelt hem sacht die hem aen een ander spiegelt.

Hier by komt noch dat dese Brasilsche questie/ eyghentlijck te spreecken den Staet van 't Landt niet en raeckt/maer wel eenige particuliere Ingesetenen/ namentlijck de West-Indische Compagnie/die sy met eenige van haer Troupen en Schepen op haer kosten dus langhe hebben geassisteert: ghelijck d'een Potentaet d'ander: sulckx dat alle d'affronten die hare Troupen in Brasil hebben geleden/niet haer maer de West-Indische Compagnie eygentlijck aengaen: gelijck oock selfs de Rebellije mede: en zijn derhalven alle die ghene wel grootelijcx verabuseert die al dat selve op den Staet van 't Landt willen schuyven. De Contracten met de Compagnie / in't oprechten van haer Compagnie opgerecht/spreken hier van klaer/namentlijck/ dat de Heeren Staten haer sullen assisteren, by aldien datse in openbaer Oorloge sal komen te vervallen, gelijck hier voorén is verhaelt. Ick bekenne gaerne / dat sy namentlijck den Staet van 't Landt haer over de Brasilsche Rebellye en 'tgene daer naer in Brasil meer is gepasseert/met goede redenen soude konnen verstoren/en dat sy't haer met ernst mochten aentrecken/dat oock haer eer en reputatie dat wel soude requireren/ waert saecke dat sy Brasil selfs hadden gheconquesteert : Maer ick gheloove oock mede / datse alle middelen van Vrede en reconciliatie soude hebben ghebruyckt/en niets dienaengaende onbesocht gelaten/ en vry wat van haer recht toegheveben hebben/ eer dat sy daer over de Wapenen in Brasil souden in handen ghenomen hebben: ja ick ben wel seecker dat over Jaer en dach de Vrede van Brasil al ghesloten soude zijn geweest. En daer uyt siet men het kleyn of verkeert oordeel vande Compagnie of haer groote en opstinacte moetwilligheydt/en doodelijcken haet tegen de Vrede.

Men seght door een out spreeckwoort/ die al sijn leet met macht wil wreken, Samsons kracht sal hem ontbreken: Hoe meenich exempel vint men inde Historien/van Coningen en Potentaten/die geaffronteert/geinjurieert/ merckelijck verkort/eenige van haer Landen afgenomen/ met onrecht gheslaghen en andersints van haer Onderdanen als Vreemden verongheluckt zijn/die liever dat alles aen een sy hebben willen stellen/kleyn achten/vergeten/en Vrede maken/dan d'ongestadige Oorlogh t'omhelsen en door deselve haer eer en reputatie/mitsgaders haer geleden schade te repareren/kiesende volgens 't advijs van alle wijse Polityquen van twee quaden het minste, of doende wat sy konden en niet wat sy wilden. Men leest 1. Reg. 12. Datter thien Stammen vande kinderen Israels van Rehabeam af-vielen / en dat hy daer over wel hondert en tachtigh duysent jonge Strijtbare Mannen by een vergaderde/om die wederom tot gehoorsaemheyt te brengen/ maer dat God door een Propheet hem dat verboot/en met eene seggen liet / dat hy sulcx gedaen had, en dat Rehabeam en geheel Israel God de Heere daer in ghehoorsaemde. Ick vraghe waerom soude de Heeren Staten dat nu niet mede doen ? daerse uyt het ghepasseerde genochsaem het selfde vernemen. Item 2. Reg 8. lesen wy wel/dat de Edomiten/die den Coninck David overwonnen en hem onderdanich gemaeckt hadde/afvielen/ maer niet dat zijn Nasaet de Koninck Juda daer toe veel moeyte heeft gedaen/om die wederom tot gehoorsaemheyt te brengen. Den grooten

 Antiochus

Antiochus na dat hy vande Romeynen gheslaghen was heeft liever met haer Vrede willen maken / en noch veel toegheven dan zijn heyl of gheluck by de wanckelbare Oorloge te soecken / gelijck oock gedaen heeft den Coninck Philippus, van Macedonien. Lange daer naer hebben oock de Roomsche Keysers met goede oogen moeten aensien en lijden / dat Vranckrijck, Spagnien, Engelant, Griekenlant, heel Asia en Africa van haer zijn afgevallen en hebben noch bly toe gheweest goede Vrede en vrientschap met deselve te houden. Eyntlijck om kort te maken / set hier by d'Affronten die d'Engelsche korts na malkanderen zijn aengedaen d'eene in 't Eylant van Calis van de Spagnaerden en d'ander op 't Eylant van Oleron van Francoisen / diese voor suycker hebben moeten opeten / en liever hebben willen vergeten dan te revengeren. Wijsselijck bedenckende dat het gemeene beste voor al gaet. Ende dit hebben al de voor seyde Potentaten in haer eygen selven alsoo gepractiseert / daer uyt dat wy immers leeren dat wy 'tselve wel mogen doen in 't regart van een derde die wy maer assisteren / en de welcke de gelede affronten eygentlijck aengaen en betreffen / namentlijck de West-Indische Compagnie en heeft die de macht om 't leet / dat haer van den Koninck van Portugal, die vande Bahia en haer Rebellen is aengedaen / te wreken / en vint sy dat voor best / ick wil haer daer in niet mispryjsen: maer in sulcken geval raden met ernst en yver by der hant te nemen en met eer en reputatie dat sien uyt te voeren / en tot het meeste proffijt van haer Compagnie maer dat den Staet van 't Lant op te dringen met sulcke en diergelijcke beuslinge en Kinderlijcke redenen /; als dat haer eer en reputatie op 't hoochste daer was aengelegen / dat en kan ick niet begrijpen dat eenighe Mannen van verstant daer na soude luysteren. En dat is alsoo mijn antwoort op u derde Reden die ick bidde doch wel te willen examineren / ende soo ghy eenige Redenen meer hebt my die te seggen / om u. l. daer op oock te dienen voor antwoort.

Sr. Coninck. Mijn dunckt heb ick een naelt jy hebt een draet / maer desen Knoop sult ghy niet ontwinden / noch hier en weetje geen raet toe weet ick wel namentlijck om dese mijne vierde Reden te beantwoorden. Dat de Heeren Staten dat behoorden te doen om 't gemeene best wille, te weten om dat de ghemeene welvaert deser Landen daer soo veel is aengelegen en dat vereyscht.

Sr. Keyser. Seker nu moet ick met u lacchen / is dat sulcken vaste Reden gelijck als jy seght ? en hebje die daerom op het lest gehouwen ? dunckt je dat ick daer tegen niet sal weten te seggen ? seker jy bent grootelijcx geabuseert: ick sal jou aenwijsen en klaerlijck vertoonen dat ghy daer in een groote misslach hebt / en grootelijcx in u opinie zijt bedrogen. Want ghenomen dat de Heeren Staten Generael of de Regeringe des Lants / by den Koninck van Portugal soo veel te wech brachten / dat aen de West-Indische Compagnie alle haer verloren plaetsen wederom wierden gerestitueert meenje ter goeder trouwe / datmen de populatie derselver uyt dese onse Vereenichde Nederlanden souden doen ? te weten dat hier uyt het Landt daer henen soude gaen tachtigh of hondert duysent menschen / die daer toe van noode zijn ? want ick weet wel datmen dat eensdeels in dat regart soo wil duyden / en dien volgens datmen seggen wil / of voor geeft / datmen dat middel daer by sal winnen / dat soo veel arme menschen / die hier aen de kost niet weten te komen / daer eerlijck die

sullen

sullen weten te winnen. Maer 'tis groot abuys/want 'tis seker dat van onse Ingesetenen geen tien duysent menschen daer henen sullen gaen / selfs al ist datmen alle belastinge daer af stelt/en alle Religien daer vryheyt geeft. Onse Natie weet hier te Lande al te veel raet om aen de kost te komen / ten aensien van alle de Ambachten en Hantwercken die daer gemaeckt werden. Item ten aensien vande groot Visserye en Zeevaert die daer is. Item ten aensien vande militie diemen daer gestadich onderhout en voor vreemde Potentaten werft/ daer alle Inghesetenen occasie by hebben met haer Kinderen haer eerlijck te erneren/die maer half deugen wil / behalven de liberaliteyt die daer is aen alle menschen die met God en met eeren door de Werelt soecken te komen / boven en behalven oock de goede politie en ordre dieder over al door 'tgansche Landt is/over alle oude en verarmde menschen Weduwen en Weesen behalven oock de veelvuldige diensten die daer zijn voor de jonckheyt soo van jonghers als machden. Ter saecke van 'twelcke niemant uyt het Lant wil / als op hope van groot profijt of conquesten te doen buyten 's Lants.

Sulcx dat ick wel seker ben/datter in thien Jaren tijdts/men doet watmen wil/boven ses of acht duysent Menschen hier uyt het Landt niet derwaerdts sullen gaen : daer-en-boven als die daer sullen komen / so en sullen sy niet profijtelijcks tot de populatie bybrenghen/ maer veel eer daer toe schadelijck zijn : ten aensien dat de meeste-meenichte van dien haer daer sullen soecken te erneren met Herbergh houden/en dorst ick het seggen/ met Hoerhuys houwen / en daer door elck een soecken te debaucheeren / ghelijck men dat in die tijden ghesien heeft dat wy ons Brasil vreedsamelijck besaten. Set hier by dat onse Natie al te kostelijck is/ende geen soberheydt of armoede kan lijden/die nochtans daer te Lande gepractiseert en geleden moet werden/dat oock deselve al te luy gulsich en kostelijck is om te gebruycken / en andere ondeuchden meer die onse Natie over haer heeft / soo sult ghy bevinden dat ick de waerheydt segh : en dienvolgens salmen ons Brasil, als de Compagnie dat al door de hulpe vande Heeren Staten wederom krijght / nootsaeckelijck meest moeten populeeren met Franschen, Engelschen, Portugesen en Swarten die ons altemael vreemt zijn en geen Ingesetenen van dese Landen / en dienvolghens onse Nabuerighe en Vreemde Landen daer mede beneficeren. Hier-en-boven hout dat voor een vaste regel/dat onse Natie van nature niet en deugt om eenige buyten-Landsche Collonien daer van te maecken / en wil u tot bewijs van dien maer alleen vragen/waer ghy oyt gesien hebt eenige maken die wel ghesucceedeert hebben ? seecker nergens. Besiet de Caribes Eylanden, die voor ons so wel als de Franschen en Engelschen open stonden en bevaren wierden / wat Collonie hebben wy daer ? als alleen datter eenige Nederlandsche Factoors woonen / die met de Franschen en Engelschen/ die daer met duysenden zijn/ Trafijqueren/ wat Collonie hebben wy in Nieu-Neerlandt ? daer wy nochtans soo veel moeyten en kosten toe gedaen hebben / seker die en is op het honderste deel soo groot niet als die vande Engelsche in de Virgines / niet teghenstaende wy soo veel tijdts gehadt hebben om d'onse te maken als d'Engelsche. Wat Collonien hebben wy doch in Brasil ghehadt ? of hebben daer noch ? daer wy soo veel Jaren tijds gehad hebben die daer te maken. Wat Collonien hebben wy in Oost-Indien ? daer wy nu over de vijftigh Jaren den vrijen handel ghehad hebben op so veel

 plaetsen

plaetsen. Ick segghe daerom rond uyt/ dattet groot misverstant is/ eenighe Collonien buytens Lands van onse Natie te willen maken. En datmen die buyten slands maer ter Zee op groote en lange vaerten met ons eygen Schepen moet gebruycken/ en tot Factoors en Leggers hier en daer tot dienst vande Negotie en diese verder wil gebruycken sal hem daer mede bedroghen vinden/ en genomen men konde ses/ acht of thien duysent Man van onse Ingesetenen daer lozen/ en de kost doen winnen/ is dat meer als een particulier werck dat het gemeen niet en raeckt? en salmen ter saecke van dien den alghemeenen Staet op soo groote kosten brengen? en in een periculeuse Oorloghe werpen? Ick segghe neen. En komt alsoo daer mede te vervallen een van die principaelste redenen van u vierde bewijs.

De tweede reden tot bewijs van u segghen kan ick wel dencken dat dese is/ namentlijck dat de proffijten / die 'tghemeene Landt daer uyt sal trecken als 't Nederlandsche Brasil aen de Compagnie wederom sal zijn gerestitueert/ sulcx meriteren / maer dat is oock groot mis-verstant : want de Heeren Staten Generael hebben immers de Compagnie alle hare proffijten vande uytgaende en inkomende goederen gegeven/ sulcx dat sy daer van niets en trecken. En wat aengaet de profijten die het Landt sal trecken vande Suyckeren en andere Brasilsche waren als die uyt dese Landen wederom versonden worden/ daer van soude sy eer meer als minder inkomsten ontfanghen als de Compagnie Brasilien niet en wiert ghererestitueert/ of had als anders. Om dat alsdan uyt Portugal de Suyckeren hier te Lande gebracht souden werden/ gelijck eertijds wiert gedaen/ en dat het Landt dan daer van beyde d'inkomste ende 'tuytgaen soude genieten.

Sr. Coninck. Sr. Keyser v. l. dat het niet recht. De ghemeene welvaert moetje soecken in die vande particulieren. Datter by de restitutie van ons Brasil, Angola en st. Thome soo veel Schepen Jaerlijcx uyt dese Landen derwaerts sullen gaen en datter soo grooten handel by de particuliere hier te Land derwaerts sal ghedreven werden/ het welcke dan de alghemeene welvaert veroorsaeckt of ten minsten deselve helpt vermeerderen : want uyt de welvaert vande particulieren moet de algemeene volghen. Ghelijck by exempel uyt de particuliere groote Visscherije / Oostersche / Noortsche / Moscovische/ Italiaensche/ Spaensche/ Engelsche/ Fransche/ Oost-Indische/ Guinesche en andere/ alsoo oock uyt de Brasilsche/ Angoolsche ende St. Thomesche handel.

sr. Keyser. Ick beken dat gaerne sr. Coninck, hoe dese Landen of de particulieren van dien meer handels hebben/ hoe de gemeene welvaert grooter is/ maer daer en leyd ons verschil niet / maer in heel wat anders. Namentlijck hier in. Ten eersten, of de particuliere handel van ons Nederlands Brasil alsoo profijtabel sal zijn als v. l. meent. En ten tweeden, of de Heeren Staten Generael of de ghesamentlijcke Provintien ter saecke van dien meerder of noch grooter onkosten behoorden te doen als sy alreede ghedaen hebben/ ja daer over met Portugal breecken / om de Compagnie van West-Indien aen haer verlozen plaetsen wederom te helpen. En wil ick v. l. wel rond uyt bekennen dat ick daer in van een heel ander gevoelen ben als u. l. en sal u. l. oock mijn Redenen daer van gaerne mede deylen. En segge soo veel 'teerste belangt/ dat ick niet en kan sien dat die eenichsints voor de particuliere Negotianten profitabel sal

zijn

zijn / te weten niet door de particuliere Ingesetenen van dese Landen die daer op sullen handelen. Mijn redenen daer van zijn dese/ om dat deselve de Suyc-keren en andere Waren in Brasil d'een tegen d'ander soo hoogh sullen opjagen datse op die in 't overbrengen soo veel schade sullen doen/ alsse op haer goederen diese daer heenen hebben gesonden profijt gedaen hebben / sulcx datse in effecte d'Ingesetenen van Brasil, dat alleen of meerendeels Portugesen / Engelschen Franschen / Swarten en andere vreemde Natien sullen zijn / sullen rijck maken / hier by staet dan noch te consideréren dat onse particulieren / door den open handel alsulcken abondantie van goet daer heenen sullen senden / dat sy genootsaeckt sullen zijn deselve tot slechte prijs te verkoopen / ende veeltijdts aen sulcke luyden daerse niet licht haer betalinge van sullen krijgen / soo datse dickwils in plaetse van winst groote schade sullen doen / behalven noch datse dickwils groote Bangueroeten by haer Factoors sullen komen te lijden / ghelijck men dat in die voorgaende tijdt naeckt en kloerlijck ghesien heeft : ja wat al klachten hoortmen dien aengaende onder d'oude handelaers van Brasil ? waer hebben de particulieren meer schaden en bancqueroeten geleden als in Brasil ? sulcx dat ick sustinere dat de Brasilsche Negotianten van desen Staet daer eer schade als profijt sullen doen / als de Compagnie haer verlozen plaetsen wederom heeft.

Sr. Coninck. Wel sr. Keyser hoe praetje jou mondt nu soo heel mis ? flus seyje hoe de particulieren meer handels hadden hoe de gemeene welvaert grooter is/ en nu seghje wederom het contrarie / hoe sal ick dat verstaen ? en na jou seggen soo soude al onse buytenlandschen handel eer schade gheven als proffijt/ want ghelijck onse Koopluyden in Brasil handelen/ en ghehandelt werden/ even alleens handelen sy oock in alle andere Landen / en werden van ghelijcke daer mede soo gehandelt.

sr. Keyser. Al wat ick ghesept heb dat is waer en seg het noch : en v.l. sult my wel verstaen/ als ghy onderschept maeckt tusschen den handel en diese doen want den handel kan het gemeen wel dickwils profijtelijck zijn/ maer schadelijck diese doen. Als by exempel / de Visscherp is het ghemeen proffijtelijck/ maer dickwils schadelijck de Reders van dien. Item de Scheeps-reedinge is wel proffijtelijck het ghemeen / maer dickwils seer schadelijck de Reders van dien. En dit wil ick oock met dese Brasilsche handel segghen. Namentlijck dat die de particuliere Negotianten altijdt schadelijck sal zijn/ d'een Jaer door d'ander gerekent.

Sr. Coninck. Wel waerom souden die particulieren daer qualijcker varen als op andere Voyagien ?

sr. Keyser. Dat sal ick u. l. seggen / ten aensien vande valsche en bedriegelijcke natien die daer sullen zijn/ de veelvuldige quade schulden diese daer sullen maecken / de dierkoop Suyckeren / slechte prijs en kleyne treck in haer goet die sy daer sullen vinden.

sr. Coninck. Sy mogen toe sien en beter haer Rekening maken.

sr. Keyser. Waerom hebben sy dat hier te vooren niet gedaen ?

sr. Coninck. Wel men moet leeren met schaed of met schant. De Brasilsche handel moet even wel bevordert werden ten aensien vande gemene welvaert die daer uyt sal volgen : gelijck onder andere vande Rederije en wat daer aen vast is.

 sr. Keyser,

Sr. Keyser. Daer heb ick wel niet tegen / maer ick vrage u. l. salmen die bevorderen met sulcke kosten? sal den gemeene Staet ter saecke van dien noch veel Millioenen meer op't ongewis hasarderen en spenderen? ja sal sy daer over in een openbaer Oorlogh treden met Portugael? en het ghemeen daer over noch berooven van dien handel/die van meerder importantie is als de Brasilsche? seghme waer vindje dat ghesehreven? wanneer hebben wy sulcx ghesien of beleeft? waerom heeftmen voor desen niet ghebroken met Sweden, Vranckrijck en Engeland, als wanneer die Natien / ja derselver Koninghen Schepen onse particuliere Negotianten op Oosten en Italien soo groote en onlijdelijcke schade deden? maer hier uyt siet men de waerheyt van 'tsegghen. Dat veniam corves verat censura columbas: en wat de welvaert van de Rederije vande Schepen aengaet/die soude immers daer door eer verminderen als vermeerderen als men met Portugal brack / want daer door soude die de groote Soutvaert missen of verliesen/die dese Landen daer hebben/en de Negotianten van Portugal, haer Negotie aldaer.

Sr. Coninck. Hebben de Heeren Staten niet alle Jaren meenichte van Oorlogh-Schepen tot bevrydinge vande Haring-Buyssen in Zee gesonden? ghelijck oock om de Zee te kruyssen tot bevrydinghe van onse Schepen? als oock voor Duynkercken gheleyd om het uyt en ingaen vande Roovers aldaer te beletten? hebben sy oock niet veel Oorlogh-Schepen ghestadigh onderhouden om de Schepen van dese Landen te Convoyeeren/soo na Vranckrijck, Engeland, Oosten, Noorwegen als andere Landen? en dienvolghens de particulieren haer Schepen/of Handel soecken te conserveren met de gemeene middelen van 't Landt?

Sr. Keyser. Ja se seecker/maer al tegen haer gemeene Vyandt/ gelijck dat meer als reden is/en noyt tegen eenigh Potentaet of Prins die met eenich particulier van desen Staet questie hadde.

Salmen dan vraegh ick/den Heeren Staten deser Landen of de gesamentlijcke Provintien in een Oorloch werpen/ die mogelijck voor haer periculeuser en kostelijcker sal vallen/als geweest is diese gehadt hebben met den Coninck van Castilien? want wie kan te vooren sien en seggen / wat zwaricheden daer niet uyt ontstaen sullen? 'tsy dan by gevolch van dien of by afsterbinge van de Coningen van Portugal en Castilien, of by Tractaten van Vrede / of houlijcksche Contracten/of Alliantien/of andere incidenten/diemen nu niet bedencken kan. Salmen / vraeg ick / den Staet deser Landen op nieu wederom in een Oorlog werpen/ daermen geen gelt noch middelen daer toe in voorraet heeft/ ende 'tselve altemael soude moeten doen met opgenomen Penningen? en daer sy noch belast sit met soo veel Millioenen vande voorige Oorloge? Salmen de Gemeente ter saecke van dien met de oude lasten bezwaert houden / die in alle manieren ontlast moet werden / ten aensien van den dieren tijt / en kleyne wienst/ of sy raeckt op 'thollen? en sal men dat doen tot schaede van de Gemene welvaert? tot contentement en proffijt van eenige particuliere wraeckgierige/bloetdorstige en eygen baetsoeckende menschen? en insonderheyt om daer door de Zeeusche Roverye op Zee en Bewinthebbers steelsucht hier te Lande te voeden? Salmen/vraeg ick/hierom met goede oogen niet moeten aensien en lijden datter uyt Portugal hondert Engelsche / Fransche Turckshe en andere

dere Robers/op de Schepen varende uyt dese Landen na Spagnien/ Barbarye en Italien / sullen varen / om die te nemen gelijck onse Capers de haren? salmen die Oorlog aenvangen met de ruyne van onse groote Visserye-ten aensien dat Portugal dan geen Sout sal willen uytgeven/alleen daerom. Sullen wy daer door wel een Jaer buyten querel blyven met Vranckrijck / Engelant en Sweden? Salmen dese nieuwe Oorloge in handen nemen/ten alderbeste genomen en die op 'talderschoonste opgepronckt / om daer door de vervallen Staet vande West-Indische Compagnie te redresseren / daer by dat maer eenige particuliere Ingesetenen geintresseert zijn/ en dien volgens eygentlijck tot haer proffijt? ter saecke van 'twelcke de Gemeene Ingesetenen in tijdt en wijle eenige hondert Tonnen Goudts sal moeten fournieren? Dunckt u sr. Coninck datmen het ghemeen soo dier en suur behoort te doen vergelden en repareren het boos en quaet goubernement vande Compagnie? seker sooje dat meent en sustineert soo segh ick datje soo blind als een Mol/soo onbarmhertig als een Hont/en soo goet Politicus als een Ezel zijt / en ist wel grootelijcx te beklagen datter noch soodanige humeuren van menschen huyden ten dage gevonden werden/ die desen Oorlogh niet alleen soo Duyvels hart drijven/maer de E.E. Heeren Regeerders van Amsterdam in't ghemeen / doch de Heeren Burgemeesters de Bickers / Hasselaer en Geelvinck/ mitsgaders verscheyde van de Raden aldaer in't particulier / die dat soo niet en verstaen en alleen op't gemeene beste sien/daer over eerloos/trouloos/valsch ja schelmachtigh en met het grootste ongelijck vande werelt lasteren en by al de werelt soecken te suspecteren/en waert moghelijck deselve het grau over te gheven om haer Huysen te plonderen en Persoonen te vermoorden / en dat in recompense van haer veelvuldige groote diensten aen 't Lant gedaen; gelijckmen onlangs gesien heeft/ by dat valsch oproerich / leugenachtigh en moordadich blauwe boecxken datse onlangs tot dien eynde alleen uytghegeven hebben onder den tijtel van Copie vande Resolutie vande Heeren Burgemeesters en Raden tot Amsterdam dan God hoop ick sal haer E. E. daer voor bewaren/ en vorder encourageren het gemene beste van desen Staet/voor al te preefereren.

Sr. Coninck. Wel wilje dan dat de Heeren Staten stil sullen sitten/ en met goede oogen aensien dat de Compagnie van West-Indien 'tenemael verloren gaet?

Sr. Keyser. Neen ick geensints.

Sr. Coninck. Wel hoe wilje't dan hebben?

Sr. Keyser. Ick sach gaerne/ datmen de Compagnie voor eerst soodanich assisteerde volghens de natuer vande Contracten of de belofte van assistentie diemen haer gedaen heeft/dat haer vaste plaetsen diese daer in Brasil noch heeft wel mochten bewaert werden. Dat oock de Compagnie geoctroyeert mocht werden omme te meughen soo veel Brieven van Commissie uyt geven als sy goet vint/en voorts datmen de questien en differenten met Accoort by leyde en Vrede maeckte / en door dat middel de Compagnie aen haer verloozen plaetsen hielp.

Sr. Coninck. Maer wat voor Brieven van Commissie verstaeje?

Sr. Keyser. Om by zuyden de linie of in haer districkt op de Portugesen gaende na Brasil, Angola, en St. Thomee en van daer komen te mogen roven.

Wel

Sr. Coninck. Wel waerom niet om sulcx mede te mogen doen by noorde de Linie/ja selfs tot voor de Revieren van Portugal en derselver Eylanden?

Sr. Keyser. Daerom dat sy geen verder Jurisdictie heeft als binnen het districkt van haer Octroy.

Sr. Coninck. Soo soude dan alsulcke Brieven by de Heeren Staten Generael versocht moeten werden na u oordeel niet waer?

Sr. Keyser. In geenderley manieren. Deselve en konnen mijns oordeels soodanige Brieven niet geven als na datse met Portugal gebroken zijn/ en dat ter openbaer Oorlog daer me is; alsmen na de gerechtigheyt sal spreken.

Sr. Coninck. 't Schijnt nochtans dattet die soo niet en verstaen/ want sy geven aen elck een soodanige Brieven diese maer begeert.

Sr. Keyser. Ja sy hebben d'Oost-Indische Compagnie die oock willen geven/ om daer door de vijftien Tonnen Gouts vande Portugesen in Oost-Indien wederom sien te krygen/ diese aen de West-Indische Compagnie hebben moeten geven/voor de prolongatie van haer Octroy: maer met wat fondament kan ick niet sien/ want wat heeft Portugal daer mede te doen/wat gaet haer dat aen? was Portugal dat aen 't Lant of de Compagnie van West-Indien schuldich? in geenderley manieren/maer men seght gemeenelijck/ die een Hont slaen wil vint haest een stock. Maer d'Oost-Indische Compagnie was wijser: die dat niet wilde accepteren/ of in't werck stellen/ als een saecke sonder fondament.

Sr. Coninck. So verstaet ghy dan dat de Heeren Staten buyten het district vande Oost en West-Indische Compagnie noch dese twee Jaren/ dat den Treves duert/in Vrede moeten blijven met Portugal.

Sr. Keyser. Niet alleen de twee naestkomende Jaren/maer voor altijd/ten ware dat Portugal haer oorsaeck gaf te breken/ of selfs ons voor vyanden verklaerden.

Sr. Coninck. Wel dat komt my vreemt voor/ den Treves uyt zijnde is dan de Vrede niet uyt? en gaet d'Oorloch dan niet aen?

Sr. Keyser. Geensints. Met Portugal is die gemaeckt met die speciale clausule datmen binnen de voorsz tijdt de Vrede sal sluyten/ en dat den Coning van Portugal gehouden sal zijn tijdelijck tot dien eynde hier yemant te senden met volkomen last en instructie/ende dat heeft sy gedaen/ergo de eeuwige Vrede gaet in met Portugal na d'expiratie vanden Treves/ en dat volght oock van selfs sonder dat/ om datter noyt vyantschap of Oorloghe tusschen ons en Don Iohan Coninck van Portugal is geweest/ ende hy geen Oorlogh met ons en begeert/ ooch om redenen dat hy ghehouden moet werden de leste Koninck van Portugal gesuccedeert te hebben/ die voor Koninck Philippus de tweede onsen Vyandt dat Rijck beseten heeft/ daer wy mee in vrientschap gheleeft hebben. Ghelijck de Heeren Staten dat ghenoechsaem mee bekennen inde Voorreden van't Contract van Treves met Portugal Anno 1641. opgerecht.

Sr. Coninck. Wel dat komt mijn kluchtigh voor: soo souden dan de Heeren Staten/na u seggen/met den Coninck van Castilien niet konnen handelen om te ghelijck Portugael aen te tasten d'een te Water en d'ander te Lande/ en dat Rijck onder malkanderen te deylen/wy Brasil en den Coninck de rest.

Sr. Keyser. In geenderley manieren: te weten niet met gerechtigheydt: maer

maer ja soomen die achter de banck smijt: Doch soo sy dat beginnen/soo vrees ick dattet haer qualijck bekomen sal: en dat zijt ten lesten seer beklaghen sullen. Want God straft alle ongerechticheydt/ ende insonderheydt die/ die een ander t'onrecht bekrijcht. Wat mijn aengaet/ ick wil hoopen dat God ons voor sulcke groote mis-slach sal bevrijden: en gelooft my/ soo veel als ick hier van heb verstaen/ die saecke is in Portugal wel in't langh en brede of wel rijpelijck geexamineert/ en soodanich geoordeelt van de geleerste Mannen soo geestelijcke als wereltlijcke aldaer. En ick ben t'eenemael met haer ghevoelen eens.

Sr. Coninck. Maer seghme toch/ hoe verstaen sy 'tseyt vande Rebellye van Brasil/en d'Assistentie die sy daerinne van tijdt aen de Rebellen ghedaen hebben; 't Is immers notoyr dat dat Portugals werck is geweest.

Sr. Keyser. Dat geloof ick oock/ maer sy sustineert datse daer mede de Treves of de Vrede met desen Staet in geenderley manieren gequest of ghebroocken heeft/ maer datse haer daer door gewroken heeft aen de West-Indische Compagnie alleen zijnde in effect maer eenighe particulieren/ weghen d'affronten die sy haer gedaen hadde/ ende waer van sy geen Satisfactie en heeft kunnen krijghen/ hoe seer sy daer over by haer Hoog: Mog: heeft aengehouden.

Sr. Coninck. Die Maximen van Staet en ken ick niet/ noch niemandt hier te Lande/'tzijn oock maer u bijse grillen.

Sr. Keyser. Ick spreeck na mijn gevoelen en conscientie/ en ben wel verseeckert/ dat partyen voor verstandige en conscientieuse Politiquen en Godsalighe Theologanten eens ghehoort wierden/ dat die dat met my oock soo souden verstaen.

Sr. Coninck. Wat droes hebben jou de Portugesen die honden ghedaen/ dat ghy haer soo voor spreeckt?

Sr. Keyser. Ick spreeck niet haer/ maer de gerechticheydt voor/ daer ben ick een liefhebber van/ daer sien ick alleen op/ en heb voorts met haer niet te doen/ ja ick verklaer u op mijn salicheydt/ dat ick mijn leven daghen niet een duyt waerde van haer te bet heb gehadt; hier en boven wensch ick de West-Indische Compagnie soo veel goets als mijn selven/ en verklaer dat haer ongeluck my van herten leet is/ ende dat ick alles contribueren wil wat ick kan/ om haer wederom op te helpen rechten. Ja dat ick mijn persoon selfs daer in des noot niet sparen wil.

Sr. Coninck. Soo soude dan na u verstandt de Heeren Staten Generael d'Oost-Indische Compagnie oock niet schuldich zijn te beschermen en te vindiceren soo die met Oorlogh van d'een of d'ander in Oost-Indien aenghetast of overvallen wiert.

Sr. Keyser. Och ja/ dats mee mijn gevoelen/ doch in sulcken gheval souden sy haer/des noot zijnde/ moghen assisteren/ soo veel als sy nodich en goet vonden/ en ghelijck dat altijdt by haerlieden/ selfs teghen den algemeenen Vyandt den Coninck van Spagnien/ geypractiseert is.

Sr. Coninck. Wel 'tzijn immers haer Onderdanen diese moeten beschutten en beschermen.

Sr. Keyser. Soo niet gelijck als wy hier te Lande.

 Sr. Co-

Sr. Coninck. Neemtse dan voor subalterne Onderdanen.

Sr. Keyser. Dat soude de Compagnien van Oost en West-Indien niet toe-staen.

Sr. Coninck. Maer voor wat aert van Onderdanen hout ghy haer dan?

Sr. Keyser. Dat kan ick u niet seggen/noch niemandt / want diergelijcke Staet als d'onse is/ in't regart vande twee Compagnien / en isser noyt inde werelt geweest. Maer ick vrage u/ ingevalle d'Oost-Indische Compagnie in Oost-Indien soodanich wiert aengetast/ gelijck daer machtige Potentaten woonen/ dat sy van noode hadde tot haer bescherminghe / of vindicatie twintich of dertich duysent Soldaten met dertich of veertich Oorlogh Schepen/ wat dunckt u soude de Heeren Staten haer daer mede moeten assisteren tot koste van't gemeen? Ick meen wel neen. En ghenomen Vranckrijck of Spangien kreegh een particulier querel met eenich Vorst van't Rijck/ soude de Keyser of 'tgantsche Roomsche Rijck deselve moeten assisteren / en zijn querelle op nemen? Ick meen wel neen. Ergo veel minder de Heeren Staten.

Sr. Coninck. Ick ben van een heel ander ghevoelen als u. l. Ick soude de Heeren Staten raden/ om de Compagnie eens recht te helpen/ met een groote macht van Oorlogh Schepen na de Kust van Portugal te gaen / ende voor de Bahia oock eenige te senden/ tegen dat de Portugesche Vloten daer komen of van daer vertrecken/om die te slaen of te nemen.

Sr. Keyser. En dat soud ick haer niet raden/om dat sulcx niet kan geschieden/of sy mosten eerst met Portugal breecken/ dat met reden niet kan gheschieden/oock gantsch niet dienstich is de gemeene Welvaert van desen Staet / ja op't hoochste schadelijck/ en daer aen alleen meer is gelegen als aen heel Brasil/ sulcx dattet buyten alle twijffel beter waer 'tselve te abandonneren of de Compagnie de Boom in te slaen al sulcx te doen. Behalven dat / soo soude dat jaerlijcx over de twee Millioenen kosten/ daer 'tgemeen niet in ghehouden is. Ten derden. Soo soude daer mede schande inghelepdt werden / want 'tis immers notoor datter geen Vloten by malkanderen in de maenden van October, November, December, January, February, en Maert, op de Portugaelsche Kust konnen houden/ in welcken tijdt sy haer Vloten uytsenden en die wederom alleen maecken in te krijgen: oock soo sullen sy / met haer Vloten inde Terceras lopen als sy hooren dat haer Kust beset is met onse Oorlog Schepen/en daer door ons beletten die te nemen.

Sr. Coninck. Maer men soude binnen de Revier van Lisboa met onse Oorlogh Schepen konnen gaen legghen / en alsoo alle Utvaert en Invaert daer beletten.

Sr. Keyser. Dan soudese noch meer affronten lijden/ ten aensien datse van d'een Wal of d'ander inde gront geschoten/ of met Brant Schepen daer weder uytgedreven / en haer volck aen Landt om Water gaende doot ghesmeten soude werden/ behalven datse in't inloopen en weder uyt zeylen merckelijcke afbreuck souden lijden vande Water Casteelen. Hier en boven soo soude dan haer Vloten uyt port a port en Vyanen na Brasil gaen/ en in't weder komen in de Terceras inloopen. En waer toe is dat noodich?

Sr. Coninck. Vraeghje dat noch? om daer deur den Coninck van Portu-

gal

gal te dwinghen onse verlozen plaetsen van Brasil aen de Compagnie te restitueren.

Sr. Keyser. Wel en die kanse krijgen sonder alle 'tselfde / of dus veel spuls daer van te maken.

Sr. Coninck. Den Ambassadeur gaet immers wegh / zijnde t'huys ontboden van zijn Coninck / en breeckt die daer mee alle de handelinge af.

Sr. Keyser. Maer den Coninck heeft immers zijn Cosijn de Prins van Portegal Don Louis in dessels plaetse gestelt.

Sr. Coninck. Ja/maer de Heeren Staten willen hem niet voor sulcx aennemen.

Sr. Keyser. Sy snyden daer mede selfs de handelinghe af / en alsmen 'tseggen most / de Vrede met Portugal aen stucken / maer ick hoop sy sullen haer beter bedencken / ende Don Louis aennemen.

Sr. Coninck. Maer meenje ter goeder trouwe / dat Portugal ghenegen is onse plaetsen in Brasil de Compagnie wederom te geven?

Sr. Keyser. Dat ben ick soo seecker als den dach die daer schijnt.

Sr. Coninck. Maer wat raet met Angola en Sint Thome, ende de schade die de Compagnie by de Rebellye geleden heeft / als oock de particulieren?

Sr. Keyser. Daer sie ick geen raet toe / daer mostmen overstappen / de Portugesen hebben die plaetsen voor niet niet / denckt wat al Schepen datmen haer al afghenomen / en wat schade men haer oock ghedaen heeft / 'teen moet tegen 'tander staen. De Compagnie heeft oock niet meer van doen / om haer saecke wederom te redresseren / mits verseeckeringhe hebbende van suffisant getal zwarten alle Jaren te sullen hebben en dat voor haer gelt / of den vryen handel in Angola en st. Thome volghens 'taccoort of contract met de Heer Tristan de Mendosa ghemaeckt. By aldien datse haer saecke voorts wijselijck aenleggen.

Sr. Coninck. Op wat manier soude sy dat dan na u oordeel moeten doen?

Sr. Keyser. Sy souden voor al haer geleden schaden / neffens de restitutie van haer verlozen plaetsen in Brasil, mitsgaders de voorseyde vryen handel op de Kust van Africa / noch maer alleen sien te bedinghen drie of vier duysent Slaven van Angola, die goet en bequaem waren / binnen 's jaers na de voorseyde restitutie aen haer te leveren / en daer na noch Jaerlijcx duysent voor altijdt; zijnde dat grootelijcx van noode tot het redressement van haer vervallen Staet. En kan Portugal met reden daer niet tegen.

Sr. Coninck. Hoe woujet dan daer mede aenleggen?

Sr. Keyser. Als de Compagnie haer Landt in Brasil wederom hadde / soo soud ick haer raden met alle Meesters d'Jugenios / Partios / en alle andere die Slaven gebruycken en hebben moeten / tot het Planten van 't Suyckerriet / en 'tmaecken van 't Suycker / of eenighe andere Vruchten 'taccorderen / en haer al t'samen van Slaven gestadich te provideren en te voorsien / midts daer teghen de helft of het derde part van haer Suyckeren en andere Vruchten suyver treckende / of voor seker quantiteyt / soose best sullen willen / dat d'Ingesetenen seer gaerne sullen doen / en alle die eenige nieuwe Suycker-Molens sullen willen op-rechten of oude vervallene weder op maecken en repareren. Als zijnde dat 'tvoornaemste datse van doen hebben en daer 'tmeeste

 gelt

gelt aen hangt. Ende sal daerom door dit accommodement ons Nederlands Brasil in korte Jaren weder op de been en vol Suycker-Molens raecken; te weten / daer is niet aen te twijffelen of daer sullen door sulcx in den tijdt van tien Jaren wel over de hondert en vijftich Molens wercken. Daer dan de Compagnie ontrent de twintich duysent Kisten Jaerlijcx uyt sal trecken/ die haer niet een duyt sal kosten. Wat voordeel de Compagnie daer by dan doen sal kan een yegelijck wel bevroeden. Ja daer mede alleen salse volkomentlijck ghe-redresseert zijn en blijven / ick laete staen watse voor proffijten meer met veel andere Vruchten/ die daer dan meer sullen gewonnen worden op soodanige manier als andersints daer en boven sal trecken / daer ick nu van sal zwijgen. Wel Sr. Coninck. Wat dunckt u van die voorslach?

Sr. Coninck. Dat kan ick vatten/ en wenschte dat het al soo na was ghebracht/ want soo sie icker een gat door.

Sr. Keyser. Ja souje nu wel gelooven datter dan veel duysenden van Portugesen uyt de Bahia en Rio de Ianero selfs sullen komen in ons Nederlandts woonen om daer Ingenihos en Partidos op te rechten / Riet te Planten/ en veel andere Vruchten te winnen/ en dat alleen uyt oorsaeck van dat gherief van Slaven.

Sr. Coninck. Ja dat gheloof soo seecker als of ickt met mijn ooghen sach/ daer is oock niet eens aen te twijffelen / welverstaende als dan voorts daer te Lande een goede Regeeringe waer/ tot contentement van d'Ingesetenen.

Sr. Keyser. Dat verstaet hem selven/ en daer sullen wy noch van spreken eer wy scheyden/ wy zijn noch maer half weegh. Laet ons maer by malkanderen blijven hier in't over gaen / ende weder by een gaen sitten inde Schuyt.

Sr. Coninck. Daer sal ick wel op passen / doet maer gelijcke.

NOTA In't overgaen vielen dese Discoursen.

Sr. Keyser. Door dit middel alleen soudemen het Portugals Brasil oock inde gront ruineren/ en de West-Indische Compagnie of 'tleet haer gedaen aen 'tselve en oock aen Portugal wreecken: ghelijck ick u. l. dat als wy wederom sitten klaerlijck sal aenwijsen/ en daerom heb ick altijdt geraden Vrede te maken/ hoedanich die waer/ als wy maer ons Nederlandts-Brasil weerom hebben/en versekert zijn van Slaven.

Sr. Coninck. Wel Sr. Keyser. dat kan ick oock ten naesten by daer uyt vatten/ en verlangh daer van u naerder uytlegginghe te hooren. Maer wat raet als Portugal ons Nederlandts Brasil ons niet wil restitueren? gelt sy lichtelijck doen sal/ als sy hoort dat de Heeren Staten de Compagnie niet vorder willen assisteren/ als alleen tot bewaringe van haer Forten diese teghenwoordich noch heeft.

Sr. Keyser. Portugal sal haer schamen dat eens te dencken/ soude dat oock voor geen Coningen noch eenighe Potentaten ter werelt konnen verantwoorden: Sy weet wel dat ons of de Compagnie dat toekomt.

Sr. Coninck. Dat geloof ick mede wel: maer neemt dat zijt niet opentlijck sal weygeren/ maer inder daet door een lange slepende handelinge/ of datse dat door de Rebellen sal laten seggen / en seeckerlijck die isser veel aen ghelegen/ en soudent niet gaerne sien en dat om veelderley redenen/ gelijck u. l. wel dencken kunt.

Sr. Key-

Sr. Keyser. De handelinge kanme[n] kort en goet maecken: want 'tgheene dat ons van noode is bestaet in weynich Schrifts: Voorts laet den Coninck van Portugal ons maer belooven / de Rebellen upt de Bahia noch Portugal eenich assistentie meer te sullen laten voeren/ noch eenige Schepen van de Caep St. Augustijn in Portugal te laten komen / soo sullen wy haer wel haest coram nobis doen komen/ en na ons pijpen doen dansen/ ondertusschen soo mostmen die vande Bahia en Rio Lainero met de Capers op Zee ende Scheeps-tochten ghestadich soo quellen datset op't lest selfs moe worden/ en de Vrede soecken: Ick ben wel verseeckert datse daer deur wel haest die van ons van selfs sullen aenbieden/ voornamentlijck als sy hooren dat d'Oost-Indische Compagnie alle Jaren grooter en grooter quantitept Suyckeren brengen/en dat de Caribes Eylanden mede haer beste daer toe doen/ en van jaer tot jaer gheweldich daer in toenemen/ en daer sond ick't laten op aen komen/ en niet meer doen/ dat ick als de Heeren Staten waer en de West-Indische Compagnie/en soude voorts met Portugael in vrede leven / en de Commertie van hier darwaers en van daer harwaers zijn vrpen coers laten.

Sr. Coninck. Maer de Portugesen praten van de Compagnie haer resterende Forten en Plaetsen in Brasil voor een groot stuck gelts af te koopen/ wat dunckt u van die voorslach? als de Compagnie hondert tonnen Gouts daer voor kost krijghen / en haer plaetsen soo langh inhouden tot datse daer van betaelt waer/ souje haer niet raden die te nemen?

Sr. Keyser. Dat is maer mallicheydt / den Coninck weet oock wel beter/ ende soo haest als sy hooren dat de Heeren Staten haer resterende plaetsen met haer volck besetten/ en dien volgens deselve in haer bewaringhe nemen/ en alles daer toe bekostigen / sy sullen dan wel haest die malle praet laten varen/ ende een heel ander Lietje singen. Sr. Coninck. treed in/ick sal u volgen.

NOTA Inde Schuyt geseten sijnde vielen dese Discoursen.

Sr. Keyser. Dus lang Sr. Coninck hebben wy ghesproken van't eerste lidt aengaende 'tredressement van de verballen Staet vande West-Indische Compagnie/ namentlijck de restitutie van haer verlooren plaetsen in Brasil, mitsgaders Angola en St. Thome, laet ons nu voortgaen tot het tweede, aengaende de schulden die de Compagnie heeft, want hoe soudemen haer weder op de been helpen/sonder daer ordre in te stellen.

Sr. Coninck. Dat beken ick mede / en daer is gheen ander raedt toe om daer van ontslaghen te zijn/ als dat het Landt die aennneemt / en Obligatien daer van passeren tegen vier ten hondert ingaende een jaer na de restitutie van Brasil. Weetje beter raet laet my die hooren Ick gheef mijn Advijs om een beter.

Sr. Keyser. Ick wil heel wel gelooven dat de Compagnie dat gaerne sach maer ick sie daer geen raed toe. De Heeren Staten Generael noch de particuliere Provintien en konnen dat niet doen/al wilde sy schoon/om redenen fius geallegeert/namentlijck dat het ghemeen niet schuldigh is de schulden van de particulieren te dragen/insonderheyt als die van eenige consideratie zijn.

Sr. Coninck. Wel wat raed dan?

Sr. Keyser. Men soude / mijns achtens / voor eerst de Provintien daer toe konnen brengen/datse voortaen eenige Jaren lanck den Interest daer van betaelde

waerde/tegen vier ten hondert/ en de Compagnie dat verschoten/ te restitueren met gelegentheyt/als haer Staet dat sal konnen lijden.

sr. Coninck. Daer en heb ick niet veel teghen: Sy mochten't voor eerst op ses Iaer nemen:

sr. Keyser. Dats waer/ en acht ick dat de Compagnie daer naer die wel selfs sal konnen betalen: doch dan hanghter altemael daer aen na dat haer Regeeringe voortaen sal zijn/of de culture en populatie van haer Brasil zijn voortganck sal nemen.

sr. Coninck. Daer heb ick niet tegen: maer wat is/na u oordeel/ het derde Lit, van 't redres vande vervallen Staet vande West-Indische Compagnie

sr. Keyser. Dat is de Reformatie in haer Regeering / die nootsaeckelijck moet gepractiseert werden/of alles is te vergeefs wat de Regeeringe doet.

sr. Coninck. Ick beken dat mede / maer seghme hoe salment daer mee stellen dat het wel is / en de Compagnie in haer gherechtigheydt niet geledeert wert.

sr. Keyser. Daer moetmen op letten: en is voor al daer toe noodich de menage/want waer toe soo veel Kamers? waer toe soo groot getal van Bewinthebbers? het vierdepart is ghenoegh / en als die dan elck ses hondert gulden Jaerlijcx daer voor trecken/dats mede al genoegh: daer neffens konnen eenige uyt de Hooft-Participanten gecommitteert werden om opsicht op alles te hebben, en dat voor niet. Hier by konde de Regeeringe van 't Land mede haer Gecommitteerde hebben.

sr. Coninck. Dat kan soo oock wel gaen. Wat is nu het vierde Lidt daer het Redres in bestaet?

Sr. Keyser. Dat is. Dat den handel op ons Nederlands Brasil, moet t'eenemael open ghestelt werden / dat elck met zijn Schip of Schepen derwaerts sal mogen varen/en elck een die't gelieft/ oock uyt alle onse Nabueren Landen en van daer alsulcke goederen in Brasil brengen en voor sulcken rekeninge als't haer gelieft/te weten met Schepen van desen Staet.

sr. Coninck. Daer heb ick niet teghen/en 't waer te wenschen dat dat van eersten aen soo had gepractiseert ghewee st. Wat is nu het vijfde Lidt daer het Redres vande Compagnie in bestaet?

sr. Keyser. Datmen oock vast set en resolveert datmen de eerste thien Jaren geen recognitie hier te Lande vande uytgaende goederen na het Nederlants Brasil, noch oock van de inkomende noch uytgaende goederen daer te Lande/ noch vande inkomende goederen van Brasil hier te Lande en sal betalen/ of in alle gevalle maer een kleynigheydt. Item, datmen het Nederlands Brasil met geen binnen Tollen/Schattingen/Impoften/Accijsen/Thienden of dierghelijcke de voorsz tijdt mede niet en sal bezwaren / ten ware met eenighe kleynigheden tot verval van eenige noodige onkosten en reparatien aldaer. Item, dat alle die eenige nieuwe Ingenios maecken of oude / vervallene of afghebrande weder op maken/ thien Jaren lang vry sullen zijn van Thienden en alle andere bezwaernissen. In somma datmen daer te Lande inde eerste thien Jaren geen meerder lasten sal opstellen als tot haer eygen benefitie en dienst van node sal zijn/gelijck tot onderhoudinge van Predicanten/Scholen andere Ministers en voorts de noot aldaer sal vereyschen. Ende dat sal noodich zijn om veelderley

jep redenen/als namentlijck voor eerst op datmen daer door het Nederlants Brasil haest mochte populeren/dat niet anders kan geschieden als door dit middel/ also daer door alles daer so goeden koop sal zijn als hier te Lande/ja beter koop en dienvolgens datter veel luyden eygentlijck daer door derwaerts gelockt sullen werden/die op hoop van groote winst te doen / daer heen sullen gaen / d'een om dit d'ander om dat daer te doen/siende op de kleyne lasten die daer zijn/ gelijckmen dat bevint by de Caribes Eylanden/ daer teghenwoordich vijftigh of sestigh duysent menschen soo Franschen als Engelschen haer moghen ter neer geset hebben. Ten tweede,om daer door veel Portugesen daer heen te trecken/ soo uyt Portugal, Portugals-Brasil, als andere Landen, gelijck oock d'Engelsche en Franschen uyt de voorseyde Eylanden / tot af-breuck vande selve / die met groote meenichte mijns achtens daer komen sullen alleen om die redenen. Ten derden. Om daer door de Suyckeren van ons Brasil te beter koop te konnen geven/of het Portugals-Brasil uyt het Vaer-Water te varen / ten aensien hare Vrachten sullen zijn bezwaert met veel zware lasten/soo in Brasil, op Zee als in Portugal, en d'onse niet/daer door d'Ingesetenen van dien met hare Suyckeren sullen blyven sitten/ of tegen die van ons Nederlands Brasil niet konnen marckten. Ten vierde, Om d'Oost-Indische Compagnie daer door oock te preveniëren van eenighe Suyckeren uyt Oost-Indien meer hier te Lande te brengen/als zijnde deselve met seer zware vrachten bezwaert/ die sy dan niet sullen konnen dragen door de goede koop Suycker die hier uyt sal ontstaen.

Sr. Coninck. Wat is nu het seste Lidt van 't Redres vande Compagnie?

Sr. Keyser. Dat is het stuck of de Negotie van Guinea: daer toe mosten de Participanten nieu Capitael fourniëren/ volghens den voorslach van't Tafel-praetjen, of/so dat niet practicabel is/ so mostmen met sekere Cooplupden contracteren/die de waren daer toe noodich leverden/mits dat deselve en de retouren van dien haer daer voor verbonden blijven: en so dat oock niet practicabel is/ soo mosten sy die Negotie verpachten aen de meestbiedende/ of aen elck een open setten/mits nemende seeckere recognitie.

Sr. Coninck. Wel wanneer salmen met de Compagnie of al de Kamers over alle dese pointen konnen verdragen?

Sr. Keyser. Dat weet ick niet/nimmermeer acht ick/ ten sy dat de Heeren Staten dat selfs by der handt nemen / en de Compagnie daer in vermeesteren of de wet stellen.

Sr. Coninck. Dat was de beste slach / en dan sagh icker noch een gat door/ ende de Compagnie geholpen/en anders niet.

Nota Ontrent dese tijd had een seker Persoon een blau Boecxken uyt zijn Sack gehaelt dat hy tot Haerlem had gekocht/en las daer in/geintituleert Copye vande Resolutie vande Heeren Burgemeesters en Raden tot Amsterdam. Het welcke Sr. Keyser siende vraeghde hem of dat wat Nieus was dat hy las/ende hoorende ja/soo bad Sr. Keyser dat sy't oock eens mochten lesen / dat sy deden/ ende verliep daer mede het meerendeel vande resterende tijdt. Doch een weynich voort aenkomen vande Schuyt t'Amsterdam seyde Sr. Keyser teghen Sr. Coninck daer past een Examen op die valsche Resolutie, 'kwed ick sal maecken dat die Schrijver zijn antwoort sal krijgen: ende daer mede quam de Schuyt aen/ende elck ging na huys/malkanderen een goeden avont wenschende.

EYNDE.

taelde/tegen vier ten honder n de Co
met ge

